

Bourdieuin kenttäteoria kansanopistoon kohdistuvan tutkimuksen kehyksenä.

Tutkimukseni työnimi on ”Valta meillä on aina vieraanamme” ja tutkin ay-liikkeen kansanopistotoiminnan muutosta lama-ajasta uuden vuosituhannen ensimmäisen vuosikymmenen loppuun.

Muutos on kiehtova tutkimusteema, joka helposti lipsahtelee käsistä tai avaa mielenkiintoisia suuntia tutkijan houkuttimiksi. Muutoksen tutkimus edellyttää tutkijalta kohteeseen liittyvää esiyymmärrystä, se vaatii rajausta ja kohdentamista. Tässä tutkimuksessa yhteiskunnallista muutosta tarkastellaan kansanopistomuotoisen ammattiyhdistyskoulutuksen muutoksena sekä yksilöllisten että kollektiivisten toimijoiden intressien kohtaamisessa yhteiskunnallisella kentällä. Muutoksen päämäärät muotoilevat kentän toimijat toiminnan rakenteiden ja niissä toimivien ihmisten vuorovaikutuksessa. Kansanopistokoulutus, sen toimijat, valtasuhteet, sisällöt, rahoitus, koulutusintressit sekä näiden suhteet kootaan tässä tutkimuksessa ammattiyhdistyskoulutuksen kentäksi

Tutkimuskysymykset olen muotoillut seuraavasti:

- miten kansanopistomuotoisen ay-koulutuksen kenttä on muuttunut lama-ajasta uudelle vuosituhannelle tarkasteltuna normatiivisen, strategisen ja operatiivisen toiminnanohjauksen näkökulmista?
- miten tässä muutoksessa kentän toimijoiden valtasuhteet ovat asettuneet
- miten vapaan sivistystyön vapaus organisoituu ay-koulutuksen kentän toimijoiden samanaikaisessa intressien yhteensovittamisessa ja kamppailussa?

Yhteiskunnallisten kenttäteorioiden mukaan kyseessä on suhdekäsite, joka viittaa siihen sosiaaliseen tilaan, jolla kulloinkin toimitaan, sen rajoihin, valtasuhteisiin ja pelisääntöihin. Tulkinnat tuosta kentästä ja sen liikkeistä riippuvat tulkitsijan kontekstista ja mahdollisuudesta havaita kentän rajat, toimijat ja niiden väliset suhteet ja toimintaa määrittävät pelisäännöt. Sosiologisessa katsannossa kenttäteoriat voidaan jakaa kahteen eri ryhmään, funktionalistisiin (Parsons) ja strukturalistisiin (Bourdieu) kenttäteorioihin.

Nojaan Pierre Bourdieun teoreettiseen kehittelyyn yhteiskunnallisista kentistä, joilla kunkin kentän toimijat tavoittelevat itselleen relevantteja pääomia sopimuksen kaltaisin valtajärjestelyin. Kenttäkäsitteen avulla pyrin ymmärtämään sitä dynamiikkaa, joka sitoo erilaiset toimijat ay-koulutuksen kentälle yhteisin ja erillisin intressein. Muutosta ohjaavat valtasuhteet sekä toimijoiden kenttää ylläpitävät intressit. Bourdieun teorian tärkeimmät elementit ovat, kenttä, habitus ja kentän pääomat.

Kenttäteorian kautta tarkastelen kansanopistokentän toimijoiden asemia ja suhteita, organisaatioita ja instituutioita. Teoria mahdollistaa kentän tavoitteiden ja rakenteiden pelkistämisen sekä tutkimuskohteen rajauksen. Yleisemmin kenttäkäsite mahdollistaa jonkin yhteiskunnallisen elämänalueen tarkastelun teoreettisesti strukturoituna etukäteiskuvana, kehikkona, joka on olemassa jo ennen havainnoitsijan, vaikkapa tutkijan, sille astumista. Kyse on sosiaalisen maailman tutkimisesta luomalla konstruktioita sosiaalisesta todellisuudesta. Kenttäteoria antaa mahdollisuuden tutkia rakenteistuneen ja alati rakenteistuvan sosiaalisen rakenteen, kentän, koostumusta, olemusta ja kehitystä ja samalla sillä toimivien ihmisten suhteita, valtaa ja toimintaa.